

Sárvári Kornél

A felolvasóest

A felolvasóesten, melyet a jelen írás megörökíteni hivatott, a következő szöveget hallhattuk Szabó Anna Tira előadásában.

Volt egyszer egy ember, ki Isten dicsőségére oszlopot épített, nem márványból, nem kőből, de szintiszta homokból. Az emberek, kik arra jártak, kinevették érte, mondván, az oszlopot ledönti majd az első szellő.

Az oszlop, nem márványból, nem kőből, de bizony homokból, elkészült, s jött az első szellő – és az oszlop állva maradt. Az emberek kinevették, mondván, szétmorzsolja majd az első szélvihar.

Mikor aztán jött az első szélvihar, a homokból, nem márványból, nem is kőből emelt oszlop ismét állva maradt.

Azért maradt állva, mert a gondolat tartotta azt össze.

S a kárörvendeni vágyó emberek nem nevettek többé, de nekirontottak a homokból emelt oszlopnak, a földdel téve azt egyenlővé. De az oszlop építője nem haragudott rájuk – hanem Isten dicsőségére újabb oszlopot emelt, nem márványból, nem kőből, de homokból.

Kik meglátták újabb művét, jót nevettek rajta, mondván, az első eső bizony szétmállasztja Isten oszlopát. De mikor leesett az első eső, az oszlop ismét állva maradt, mert bizony a gondolat tartotta azt össze. S a megdühödt emberek ismét nekirontva a homokból emelt oszlopnak, ismét ledöntötték azt, a földdel téve egyenlővé.

De az ember, ki az oszlopot emelte, nem törődött velük. Helyette újabb oszlopot épített; nem márványból, nem is kőből, de bizony homokból építette azt.

Az oszlop – hallatszott át a tapson – ott magasodott újra, s a kárörvendeni vágyóknak ismét csalódnuk kellett, miután nevetve kioktatták az embert, mondván, szétveri az oszlopot a legelső jégeső. Mert mikor aztán jött a jégeső, a homokból, nem márványból, nem is kőből emelt oszlop ismét állva maradt, mert nem anyag, nem erő, hanem a gondolat tartotta össze.

De a kárörvendeni vágyókat ez jótányit sem érdekelte, összesúgtak hát, s rávetették magukat az oszlopra, elvégezve azt, mit a természet nem tudott. Az ember viszont, ki az oszlopot felépítette, csendesen figyelte őket, nem átkozódott; s mikor elsompolyogtak, ismét oszlopot épített, nem márványból, nem kőből, de homokból emelte azt, Isten dicsőségére.

Miközben épült az oszlop, sokan jártak arra, s most azt jósolták konok meggyőződéssel: csak az első nagyobb orkánt kell megvárni, s az oszlop semmivé omlik össze. Az ember nem törődött velük, s mikor aztán rátört a városra a hatalmas, pusztító orkán – az oszlop meg sem rendült, egyetlen homokszem sem veszett el belőle, mert bizony a gondolat tartotta össze.

S a tévedésüktől kétségbeesett emberek most sem tétováztak: negyedszer is nekirentottak a homokból emelt oszlopnak, s negyedszer is földbe döntögték azt.

Nézte, nézte őket az ember, s egy szót sem szólt, mert nem kárhoztatta őket ezért. De mihelyest elsomfordáltak a bűnös lelkek, ő újabb oszlop építésébe fogott, nem márványt, nem is követ, de bizony csakis homokot használva fel művéhez.

Emelkedett az ég felé az oszlop, s az emberek ezt kétkedve figyelték, mondván, nincs értelme e vakbuzgóságnak, úgylis összeesik majd az első madár súlya alatt. Az ember azonban rájuk sem hederített, s neki lett igaza aztán, mikor az első madár reá szállt az oszlopra, mely ugyanúgy állt azután is, ahogyan ő megépítette.

S a megdühödött emberek ismét nekirentva a homokból emelt oszlopnak, ismét ledöntötték azt, a földdel téve egyenlővé.

De az ember, ki az oszlopot emelte, nem haragudott ezért, s újabb oszlopot épített, nem márványból, nem is kőből, de bizony homokból emelte ő azt, méghozzá Isten dicsőségére.

A felolvasás itt nem ért véget.

Ha jól számoltam, még tizenhatszor döntötték le az oszlopot (realista író vagyok, s épp ezért szívem szerint ötöt-hatot mondanék, de szöveget nem hami-síthatok meg), mire Szabó Anna Tíra – egy tetszőleges helyen – felpillantott. Még mindig volt mondanivalója.

Csak rögzítenék néhány dolgot – mondta –, mielőtt kikergetnének a világból. Miről beszéltem? Semmi de semmi másról, mint egy nemes gondolatról – úgy tanultam, vasgondolatból lesz az igazi vastaps. Minden további a gondolat továbbija, nem pedig az enyém. – S hosszan beszélt még az abszurdról akörül forogva, hogy minden gondolat magában hordozza önmaga abszurditását, amit jól példázott ez a felolvasás, s nem azért váltott a közönség ujjongó tapsa őrrítőt unalomra, amiért egy sokszor ismételt szót ununk meg – ez a gondolat cseppet sem vált értelmetlenné, üressé, a történet is történet maradt stb.

Mikor végleg befejezte, kitört a taps, a közönség elismerően, elégedetten bólogatott.

És rá is térnék rögtön az estének ama pontjára, mely miatt felkértek, hogy örökítem meg a történeteket – tudniillik a jelen sorok írójának hirtelen támadt ötletére.

A közönség elismeréssel, elégedetten, meggyőződéssel tapsolt. Tíra hajlongott, majd rendezgetni kezdte a papírjait, s ekkor a taps is kezdett alábbhagyni, ahogy az lenni szokott. S már megindult volna a bolygás a teremben, hogy bort töltsenek, koccintsanak, s jó hangulatban töltsék el az este további részét, a felolvasó a hóna alá csapta az írását, hogy letípegi a pódiumról, fogadva a rendezők s az esetleges hívek gratulációját, s maga is elvegyüljön a tömegben.

De valaki még mindig tapsolt.

A közönség, az írónóvel együtt, érdeklődve torpant meg s fordult feléje. Pillanatig sem tűnt úgy, hogy abba kívánja hagyni, arckifejezése cseppet sem változott, elismerés, elégedettség, meggyőződés. Jó ideig tartott ez az állapot, majd ugyanolyan, már igencsak erőltetetten ható elragadtatottsággal az arcán, tovább tapsolva, átvágott az asztalok között, felszökkent a dobogóra, kihúzta a mit sem sejtő Tíra hóna alól a papírokat, a felolvasóállvány mögé állt – és belekezdett.

Következetes volt. Végigolvasta a már hallott szöveget, a befejező gondolatot (a tanulságot és az abszurdról szólót) viszont addig-addig-addig ismételte, míg a közönség mind egy szálig el nem hagyta a termet. Először nevettek, tapsoltak, aztán ingerülten tapsoltak, aztán sóhajtozva kiáltoztak, Kornél, értjük, megvan már. – Utoljára az írónó távozott.

Elűzte őket az unalom.

Másnap maga Tíra hívta fel az illetőt (jelen sorok íróját) s kérte fel, hogy írja meg mindezt (azért ő, mert Tíra „sajnos” messze áll a realizmustól); ezzel – s már azzal, hogy ő is unottan távozott – készségesen elismerve kudarcát.

Bizony, az abszurd sem menekül a *consequentia mirabilis* alól. Úgy gondolom, ismert tény ez, de mint látható, újra s újra hajlamosak vagyunk elfeledni s így gátat szabni a pozitív gondolkodásnak („Igent mondtam? – mondta Mercier. – Lehetetlen.”). Jómagamnak a hátán bizony feláll a szőr, mikor – s mikor nem! – hallom a hétköznapi fecsegést: óh, de hát minden szubjektív; óh, de hát minden relatív. Az abszurd is hasonló hibába esik (de az ő esete kevésbé elvi síkra szoruló, s így sokkal átfogóbb, sokkal lényegesebb): akkor következetes az abszurd gondolata, ha önmagára is áll, viszont csakis akkor lehet következetes, ha önmagára nem vonatkozik.

Ha az abszurd abszurd: akkor nem abszurd.

S e nem túl érdekes, de tanulságos történet itt véget is ér. Láttuk, az abszurd „vasgondolatán” kicsorbultak az emberi tekintetek – s e gondolat végül egyedül maradt a faburkolatú teremben, önmagának logikai falai közt visszhangozva.

Legyen ez az utolsó szó.

(Minden kedves érdeklődőt szívesen várunk a Gyulafiratóton a művelődési házban megrendezendő felolvasóestre a jövő hónapban, január 13-án.

A felolvasóesten a jelen írás is szerepelni fog, mert bár jómagam külföldre kényserülök, Sz. A. Tíra vállalta, hogy saját írása mellett az enyémet is felolvassa.

Köszönet érte.)